

Groep van Achttien

Op 24 april 1967 begonnen officiële gesprekken tussen de KVP, ARP en CHU. Een commissie met zes leden van elke partij, de Groep van Achttien, sprak over de grondslag en de inhoud van de christelijke politiek. Hoewel de Groep slechts een kort leven beschoren was, werd hier voor het eerst de mogelijkheid voor het samengaan van de drie christendemocratische partijen verkend.

ARP-voorzitter W. Berghuis had KVP en CHU al vóór de verkiezingen van 1967 voorgesteld te praten over de fundamenteën van de christelijke politiek. Hij had gezegd dat hij één christendemocratische partij wilde die tussen socialisme en liberalisme een andere weg wees, ‘niet centrum-achtig’, maar ‘radicaal’. De ARP had als eerste de noodzaak van verandering gevoeld toen zij tussen 1948 en 1963 een kwart van haar kiezers was kwijtgeraakt. Onder Berghuis was gekozen voor een ‘evangelisch-radicalen’ koers. Berghuis – een calvinistische intellectueel – hield nadrukkelijk vast aan de Bijbelse grondslag. Christelijke politiek was volgens hem ‘radicaal, in de zin van een voortdurend bezig willen zijn de politiek tot op haar wortels terug te voeren en te beoordelen’. Hij meende dat de evangelische grondslag de ARP bovendien links maakte.

Net als bij de KVP heerste bij de CHU voortaan de wens om een christendemocratische partij te vormen

Op beide punten wantrouwde Berghuis de KVP. Hij vond dat de katholieken de christelijke grondslag te veel relativerden en te veel naar

rechts neigden. De Nacht van Schmelzer versterkte dat gevoel en was aanleiding KVP en CHU uit te nodigen voor een principieel gesprek.

De verkiezingsuitslag van 1967, waarbij de ARP eindelijk weer eens won, bevestigde voor Berghuis de juistheid van de ingezette koers. De KVP-partijtop kreeg haast bij de vorming van een christendemocratische partij, een grote minderheid onder de leden wilde een linkse, christen-radicalen koers. Hoewel de CHU slechts één zetel verloor, was ook daar de uitslag een schok. Het gevoel drong door dat de Unie de aansluiting met de moderne tijd gemist had. Net als bij de KVP heerste voortaan de wens om een christendemocratische partij te vormen.

De visies van de hoofdrolspelers in de Groep van Achttien bleken al direct ver uit elkaar te liggen. Op de eerste vergadering zei Aalberse dat de KVP haast had, en stelde Berghuis dat hij alleen nauwere samenwerking wilde op basis van een christelijk-radicalen politiek.

Na tien maanden publiceerde de groep de door de antirevolutionair J.H. Prins geschreven nota *Principiële Uitgangspunten*. Het stuk was sterk reformatorisch van toon en benadrukte dat christelijke politici zich door het evangelie

moesten laten ‘gezeggen’. De KVP’ers herkennen er weinig in, maar gingen toch akkoord, wat bij de ARP het wantrouwen versterkte dat zij principeloze opportunisten waren.

Na twintig vergaderingen kwam er in september 1969 een eind aan de Groep van Achttien. Ze deed nog vrijblijvende aanbevelingen over samenwerking bij de verkiezingen. De vorming van een nieuwe partij was geen stap dichterbij gekomen.

De visies van de hoofdrolspelers bleken ver uit elkaar te liggen

Toch was er in deze jaren een ontwikkeling gaande die later de vorming van het CDA gemakkelijker maakte. Zowel bij de KVP als de ARP vertrok een groep ‘christen-radicalen’, die principieel koos voor regeringssamenwerking met de PvdA. Toen de KVP-radicalen afhaakten, verloor Berghuis zijn laatste vertrouwen in christelijke samenwerking en trad hij af als ARP-voorzitter. Zijn geestverwanten zouden nog lang proberen de evangelisch-radicalen lijn af te dwingen.

Dik Verkuil

1967

Literatuur

Houwaart, D. (1988). *De mannenbroeders door de bocht. Herinneringen aan en van dr. W.P. Berghuis, van 1956 tot 1968 voorzitter van de Antirevolutionaire Partij*. Kampen: Kok.

Napel, H.M.Th.D. ten (1992). *‘Een eigen weg’ De totstandkoming van het CDA (1952-1980)*. Kampen: Kok.

Verkuil, D. (1992). *Een positieve grondhouding. De geschiedenis van het CDA*. Den Haag: SDU.